

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני בפאכע באקציע וואסווא פלאנץ

גליון מס' 614

ברשת בראשית

כ"ז בתשרי התשפ"ב

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג ציון בן רחל ע"ה | לע"ג ר' שלום בן תמו תמר ז"ל | לע"ג שמעון בן חביבה ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלאך, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בשנה הראשונה לפטירת הרבנית, היה מרן שקוע בעצב עמוק. פעמים רבות במהלך לימודו היה מרים את ראשו מן הספר, גונח בצער, ודמעות היו נוטפות מעיניו. בני ביתו של מרן נסו לעודדו ולשמחו, אולם הדבר לא עלה בידם. חסרונה של הרבנית העיק על מרן עד מאוד. עם התקרב חג הפורים, התקשר בנו של מרן לאחד ממכריו, וסיפר לו על המצב. "אנא, עשה משהו כדי לשמח את אבא", ביקש.

ואותו מקורב חשב ומצא. הוא נזכר באחד מידידיו המחזיק חוות בעלי חיים, באזור יער ירושלים, ותוכנית נרקמה במוחו.

בבוקר יום הפורים הגיע לחוותו של ידידו, ובקש בהשאלה קופיץ קטן וחמוד. משנענה חברו והפקיד בידו את הקופיץ, הלבישו תלמידו של מרן בבגדי תינוק, חבש לראשו כובע קטנטן, ועלה עמו אל ביתו של מרן.

הוא אחז את הקופיץ-תינוק בין זרועותיו, נכנס לחדרו של מרן, וקרא: "פורים שמח, רבנו! פורים שמח!" מרן הרים ראשו מן הספר, וחיוך עצוב התפשט על פניו. "פורים שמח!" השיב לתלמידו.

"הנה, התוכנית עומדת להצליח", הלם לבו של התלמיד בעז. הוא קירב את הקופיץ למרן, ובקש "רבנו, אנא, יברך את התינוק, שיהגדל לגאון ולתפארת".

מרן נענה ברצון. הוא הניח את ידו על ראשו של ה"תינוק", ולפתע נחרד ממקומו. "מה זה?! הלא זה קוף!"

לפתע הבין כי תלמידו ביקש לשמחו. הוא פרץ בצחוק גדול, והניח ידיו על מתניו. והקופיץ, הלבוש בגדי תינוק, נצל את ההזדמנות, זנק מידיו של מרן, והחל מתרוצץ בחדר, מטפס על הספרים ומדלג על המדפים.

"בא הנה, קופיך!" החל מרן לרדוף אחריו, כשבת צחוק מרחפת על פניו, "בא הנה לכאן!"

כעבר דקות ארוכות הושב הקופיץ לבעליו, והתלמיד נפרד ממרן לשלום. אולם לא לזמן רב.

כאשר הגיע ברכבו אל היציאה מירושלים, נשמע צלצול הטלפון בחלל הרכב. מעבר לקו נשמע קולו של מרן.

"חביבי, עליך לחזר לכאן עם הקוף, להיכן נעלמת?! מרב המוללה לא שמתי לב, ולא ברכתי על הקוף 'ברוך משנה הבריות'. אנא, חזור לכאן, כדי שאוכל לברך עליו". וכך היה.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

עונשו של השר

בעבר, היה האדם בגן העדן, עם בוא הגאולה הקרובה נשוב לאותו מצב נפלא, אבל באמצע, נגזר עלינו לאכול לחמנו בזיעת אפינו, לעמול לפרנסתנו. עוד נגזר עלינו: "בעיצבון תאכלנה כל ימי חיך". גזירה זו עוררה את תמיהתו של הגאון הקדוש רבי שלמה אפרים זצ"ל בעל "עוללות אפרים": על הפרנסה עמלים קשות, קשה היא כקריעת ים סוף. אבל לאכול - הרי אוכלים בשמחה! "הזורעים בדמעה - ברניה יקצורו!" לא זו בלבד, אלא בכל שהעמל רב יותר, כך מרקיעה השמחה ביבולו. מה פשר הגזירה של "בעיצבון תאכלנה"?

שאלה נפלאה, והוא הקדים לתירוצו עליה משל נאה, ממשלי רבנו הרמב"ם.

מעשה במלך שישב למשפט. ראשון הובא לפניו אחד השרים.

"מה הענין? שאל המלך. "סוס אביר הובא לעיר הבירה והוצע למכירה. ביקשנו לרוכשו לאורוות המלך, והשר הוסיף על מחירו ורכשו לעצמו!"

"כן! קרא המלך, "ומדוע הובא לכאן העבד?"

"ממשרתי הארמון הוא, ונתפס מתנמנם בשעת עבודתו!" השיבו.

"כן... ובכן, הורידו את שניהם אל האורוות, ויעסקו כל היום בפניו הדומן והרפשי", פסק המלך. פני השר חוורו: בזיון שכזה! לפני העבד אורו: כבר חשש שדינו ייחרץ למלקות כואבות או יגזר למאסר בצינוק, והנה נקצב לו עונש כה קל.

מיד הורידום לרחבת האורוות. נתנו בידם אתים ודליים וציוום לפנות את הגללים. השר נטל את הכלים בקצות אצבעותיו, בהבעת סלידה, ומיהר איתם לפינה חבויה כדי שלא תשזפנו עין בעלבוננו ובבושתו. הוא השתדל לשמור על נקיין ידיו ובגדיו, ופינה בזהירות מעט גללים למקום קרוב כדי לצאת ידי חובה. המתין בכליון עינים לשקיעת החמה, להתרחץ ולמחות את הריחות והחרפה...

העבד, לעומתו, שש ועלז. שמח על העבודה הקלה, והתפלש במדמנה בפרהסיה ובקולות צהלה...

זה המשל, אמר הרמב"ם, והנמשל היא ההתייחסות לצרכי הגוף ההכרחיים, ובה ייבחן האדם: החכם עיניו בראשו, ומעיינו - בקנייני החכמה. העיסוק בענייני הפרנסה וצרכי הגוף הוא כעין "רע הכרחי" שאי אפשר בלעדיו, גזירת מלך שיש לקצר בה ככל האפשר, ובוודאי שאין לעשותה לעיקר ולמשוש החיים. העיקר היא אותה שעה של התעלות, כפי שרבינו יהודה הלוי זצ"ל קרא לתפילה בשם: "פרי היום", שכל שאר שעות היום הן לגביה כקליפה בלבד. שיעור התורה בערב הוא שיאו של יום, השבת הקדושה היא שיאו של השבוע, והחגים הנפלאים - שיא השנה.

אדם כזה לא זו בלבד שיקבל שכר עבור שעות התפילה והלימוד, השבתות והחגים, אלא יקבל שכר גם עבור כל שעות העבודה. כי הלא הופך הוא להיות "יששכר וזבולון" בגוף אחד, ובבל שעות היום מופנה מבטו לאותה שעה של התעלות, שהיא יפה מכל חיי העולם הבא! אך יש כאלו, השמחים בעיסוקם בהבלים. וששים בפיתום צרכי הגוף. וכלשון בעל "חובות הלבבות" עושים הם את "בטניהם אלוהיהם, ותורתם מלבושיהם" (זו תורה שלימה, על פי כל צווי ודקדוקי והידורי האופנה...) ומוסרם - חיזוק משכנותיהם", ועושים זאת בפרהסיה, ברוב המולה, בהפגנתיות ובשקיקה...

על כן הזהירה התורה את אדם הראשון, בגירושו מגן העדן ובצאתו אל החיים ותלאותיהם: חייב תהיה לעמול ולהתפרנס, ולעסוק כביכול בזבל, אך ראה גם שלא תתפלש בו. אל תתמכר אליו, אלא "בעיצבון תאכלנה כל ימי חיך", אל תשים עליה דגש ואל תעשר עיקר. לא באוכל תשמח. לא הוא עיקר החיים. אין הוא אלא אמצעי. ולשמח - תשמח בקדושת השבת, בשמיעת הפרשה, בתפילה ובלימוד התורה!

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"ועפר תאכל ימי חיך (ג, יד).

לכאורה קשה, מהי הקללה שנתקלה הנחש בכך, והרי אם עפר הוא מזונו – נמצא מזונו מצוי לו בשפע ובלא כל טורח?

מבאר זאת המדרש רבה על פי משל: מלך אחד היה לו בן, והיה אביו מספק לו כל צרכיו, ולא מנע ממנו דבר. כל שהיה הבן צריך בקש מאביו, ואביו, באהבתו את בנו, נתן לו את כל מבוקשו. לימים אירע, והבן סר מדרך הישרה והיה חוטא. כעס עליו אביו כעס גדול, הוכיחו בדברים – אולם ללא הועיל. קרא המלך לאחד משריו המקורבים, ואמר לו: תן לבני כל מחסורו, ביד רחבה. השתומם השר מאד על דברי המלך ושאל: אדוני המלך, מדוע אתה נותן לו כל צרכיו, והרי אין הוא הולך בדרך ישרה?

אינך מבין את כוונתי – ענה המלך – כל זמן שבני הלך בדרך טובה, רציתי לראותו תמיד, משום כך, בכל פעם שהיה צריך דבר מה, היה בא לי, ואני שמחתי לפגשו ולמלא את כל בקשותיו. אולם עכשיו, כאשר סר מן הדרך הישרה, אין אני חפץ לראותו כלל! ברצוני שתתן לו אתה את כל צרכיו, כדי שלא יבוא כלל לארמוני.

כן הוא גם הנמשל, אחרי שהנחש הסית את חוה לאכול מעץ הדעת, וגרם חטא כה גדול, אמר לו הקב"ה: "ועפר תאכל כל ימי חיך", הרי צרכיך מסופקים בכל מקום שתפנה, ואין לך לפנות עוד אלי בתפילה, הסתלק נא מעלי..."

"ויאמר ה' אל קין למה חרה לך וגו' (ד, ו).

מסופר, כי פעם באו שני סוחרים לדין תורה לפני הגאון רבי חיים סולובייצ'יק, רבה של בריסק. שטחו הסוחרים בפני הרב את טענותיהם האחד נגד רעהו, ורבי חיים פסק לטובת אחד מהם.

רטן הסוחר השני על פסק הדין, והשמייע דברי תרעומת, כי אין הפסק צודק. אולם רבי חיים היה איתן בדעתו והורה לסוחר לנהוג כפי הפסק.

לאחר שיצאו, שאל רבי חיים את האנשים שנכחו בשעת פסק הדין: יש לי קושיה חזקה. מדוע כאשר רב פוסק על בהמה ששוויה אלפי רובלים שהיא טרפה, מקבל השואל את הפסק, מוכרה לגוי בזול או מפקירה בלא שום רהור, ועוד מודה הוא בלבו לקדוש ברוך הוא שהצילו מאיסור טריפה, ואילו כאשר אדם יוצא חייב בדין תורה, אין הוא מקבל את הפסק, ובא בטענות ובטרטוניות כלפי הרב? שתקו האנשים ולא היה מענה בפיהם.

אומר אני לכם את התשובה – אמר רבי חיים – מדת הקנאה, היא המעבירה את האדם על דעתו! אדם מוכן להפסיד אלפי רובלים, בידעו כי איש לא נצחו, אולם, אם רואה כי חבירו ניצח ונוטל את ממונו – זאת אינו מוכן לסבול.

וכן הסביר רבי חיים באותו מעמד את הפסוק: "ויאמר ה' אל קין למה חרה לך". לכאורה לא מובנת השאלה, והרי נאמר קודם לכן: "ואל קין ואל מנחתו לא שעה..." הקדוש ברוך הוא סירב לקבל את מנחתו, ומה התמיהה מדוע נפלו פניו של קין?

אלא – סיים הרב – הקב"ה שאל את קין: מדוע הנך עצוב? האם משום שלא קבלתי את מנחתך, או שמא משום שקבלתי את מנחתו של הבל...?

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

"ויברא אלקים את האדם בצלמו"

התורה מעידה כי הקב"ה ברא את האדם בצלמו. ובהמשך הפסוק נאמר: "ויפח באפו נשמת חיים" (בראשית ב, ז), ואמרו רבותינו (זוהר בראשית כז ע"א): "מאן דנפח מדיליה נפח", כלומר, בעת שהקב"ה יצר את האדם, הוא נפח בו חלק מעצמותו.

באדם מוטבעים כוחות שמימיים, ואם וכאשר הוא זוכה להתחבר אליהם בחיבור גמור, הוא מסוגל להגיע לדרגות גבוהות ועצומות עד אין קץ.

על המקובל האלקי, האר"י הקדוש מסופר, שישן בשבת כששפתיו ממלמלות. אחד התלמידים ראה את שפתי רבו דובבות וקירב את אוזניו בתקוה לקלוט דבר מה מחידושי האר"י. בעוד התלמיד מנסה להבין את הנאמר, הקיץ לפתע האר"י ל משנתו וראה לנגד עיניו את אוזן תלמידו.

"סליחה ומחילה!" התנצל התלמיד, "ראיתי את שפתי רבינו ממלמלות מתוך שינה, והייתי את אוזני לשמוע את דברי תורתו המאירים והקדושים!" לשמע הדברים, העלה האר"י בת שחוק על שפתיו ואמר: "אם אבקש לבאר לך את סתרי התורה אשר קיבלה עתה נשמתי בעת שישנתי בסוד 'ויפתח ה' את פי האתון', לא יהיה די אפילו בשבעים שנה!"

האר"י הקדוש עזב את כל הבלי העולם הזה, התקדש והיטהר ודבק בקב"ה. ומחמת כן נפתחו לו שערי בינה ואורה, עד שהיה ביכולתו להשיג בחלום של רגע אחד, תורה הנלמדת בשבעים שנה!

הבורא יתברך הטביע חכמה אלוהית אפילו בבעלי החיים – בחיות, בבהמות, בעופות, בשרצים וברמשים. ואם בבעלי החיים מוטבעת כזו חכמה, בבן אדם על אחת כמה וכמה! איננו מודעים לעוצמת הכוחות והיכולות שבורא העולם השריש בנו. לאחר שנות חיים ארוכים, כשאדם יתייצב בפני בית דין של מעלה, הוא עלול להתבייש, כאשר בורא העולם יאמר לו: 'נטעתי בך כוחות כבירים, יכולת להגיע לעוצמות רוחניות אדירות, מה עשית עם הכוחות הללו? למה לא השתמשת בהם?!'

באחד הימים הוזמנתי לבית כנסת "אחדות ישראל" בשכונת רוממה. "בית הכנסת הזה הציל את חיי מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל לפני חמישים שנה", אמרתי להם, ומעשה שהיה כך היה: רבי נעים, אחיו של רבינו, נהג להתפלל באותו בית כנסת. היה שם ציבור גדול של כמאתיים איש, אך הם לא היו חזקים כל כך בתורה ובמצוות, לכן ביקש מאחיו לבוא ולדרוש לפנייהם לאחר קבלת שבת. הסכים מרן, ודרש לפנייהם בטוב טעם ודעת, כשהוא משלב סיפורי מופת ומאריך בהם. דרשתו גרמה לו שיתאחר לשוב הביתה, ומשום כך התאחר גם השיעור הקבוע בשיבת "פורת יוסף". בכל זאת לא קיצר את דרשתו ודרש כרגיל.

בשעת הסיום הרגילה של השיעור עדיין לא יצא איש החוצה, שכן השיעור טרם הסתיים. והנה נשמע מבחוץ קול פיצוץ חזק. הנוכחים נחרדו: מה פשר הפיצוץ הזה? מטוסים? פצצות?

אחד מהם מיהר לבדוק בחוץ מה התרחש, וחזר מבוהל ומרוגש מגודל הנס: אחד מקירות בית המדרש החיצוניים לא נבנו היטב, והוא קרס תחתיו. אילו היה שיעורו של מרן נגמר כרגיל, היו אמורים להיות שם כל האנשים היוצאים מן הדרשה. אסון נורא ואיום נמנע שם בחסדי שמים!

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

לא רק ילדים

מחוננים

יש מיתוס, הצובר כיום פופולאריות רבה,

האומר שהנוער היום הוא לא מה שהיה ולכן אנו עדים לכל מיני תופעות של נשירה וכדומה. זה נוער שלא אוהב בכלום, ושוב, צריך להבין ולהשלים שככה זה היום...

אי אפשר לא לציין בעניין את המדרש (ויקרא רבה ל, יב) השובר טענה זו מכל וכל. כשנלמד את המדרש נראה שאין חדש תחת השמש ונמצא גם פתרון מעשי בסיומו. הדבר שונה מאותם שאוהבים לנפנף ש'היום הזדורות חלשים, וצריך להשלים עם המצב'.

זו לשון המדרש: "פרי עץ הדר" – אלו ישראל. מה ארתוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים.

"כפות תמרים" – אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בו טעם ואין בו ריח, כך הם ישראל, יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים.

"וענף עץ עבות" – אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה.